

Aro berriaren ote? (2009)

1. Aro berriaren atarian

Oraintsu arte ezagutu den finantza-sistemak porrot egin du. Argiago ezin. Badirudi aro berri baten atarian gaudela. Sistema zaharrea ez dugu sinesten. 'Konfiantza' osoa galdu da. Nolakoa izan daiteke finantza-sistema berria? Keynes-en ekarpenak izango ote dira gure salbatzaileak? Zer da 1930eko hamarkadatik berria dena? Aproposa al da gure egunotan aspaldiko terapia, terapia baldin bazen Keynes-en ekarpena?

Gauden egoeraz jabetzeko, zorrez erabat zamatutako gaurko ekonomia nolakoa den, nola funtzionatzen duen jabetu behar gara. Hona hemen iritzi batzuk:

(1) C. Wood-ek, Suedian 1990eko hamarkadaren hasieran gertatu zenari buruzko zenbait ideia plazaratu ditu¹ gobernuak ez uzteko bankuek porrot egin dezaten. (Suedian bankuak nazionalizatuak izan ziren, aktiboak merkatu prezioan jarri ondoren. AEBetan eta Britainia Handian ez dute aktiboekin horrelako erabaki hartu: jadanik existitzen den sektore pribatuen zorrari sektore publikoaren zorra gehitu zaio; ondorioz, erremedioak ez du funtzionatu.)

(2) P. Boone eta S. Johnson ere² nazionalizazioaren alde azaldu dira, banku-sistema birkapitalizatzeko.

(3) E. Brown-ek idazten duenez³, krisia ez dagokio likideziari, solbentziari baizik.

(4) M. Hudson-en ustez⁴, bankuei jadanik egindako opariek, alegia, 'aberatsentzako sozialismo' berriak, AEBetan oligarkia berri bat sortuko dute, lan-indarrean eta industrian zergak handituko diren bitartean. Haren ustez, irtenbidea ez datza are zor handiagotan murgiltzean, finantza-*lobbyste*i, bankariei eta horrelakoei opariak emanez, ekonomia 'erreal' oso zorpetuta utziz.

Kreditua da giltza. Dirua da kontua. Zeinek luzatzen du kreditua? Zein solbentziarekin? Banku pribatuak dira nagusi ala gobernuak kontrolatu behar ditu, nolabait, kredituen luzapenak? Eztabaida mahai gainean dago, zoritxarrez ez gure txoko honetan.

Arriskuaz ere hitz egin behar da, baita zabor-kredituaz ere. Eta horrekin batera, Banku Zentralaz eta Altxor Publikoaz. Nola funtzionatzen dute? Zergatik eta zertarako?

Inbertsioaz ere eztabaidatu behar da. Inbertitu behar al dira kredituak jadanik existitzen diren aktiboetan, aktibo horren prezioak puztearren, oraintsu arte egin den moduan? Ala inbertsioa industriara, azpiegituretara eta zerbitzu sozialetara bideratu behar da? Zeinek bideratu ahalko ditu inbertsio ukigarrietarako kreditu berriak? Bankuek? Ala gobernuak parte hartu behar du prozesu horretan?

¹ Ikus *Insight: Swedish model for western banks*, <http://www.ft.com/cms/s/0/4f777b38-e642-11dd-8e4f-0000779fd2ac.html>.

² Ikus *To save the banks we must stand up to the bankers*, <http://www.ft.com/cms/s/0/7f76fb22-ebb7-11dd-8838-0000779fd2ac.html>.

³ Ikus *Credit where credit is due: the direct way to fix the credit crisis*, <http://www.webofdebt.com/articles/creditcrunch.php>.

⁴ Ikus *It won't save the economy; it may make the crisis worse*, <http://www.counterpunch.org/hudson01302009.html>.

Denboraz ere mintzatu behar da. Ariko ote gara epe laburreko kredituaz ala epe ertain eta luzeko kredituaz? Jakina denez, espekulazioa oso epe laburrekoa da. (Ez digu balio ezertarako ere Tobin-en zergak: zerga hori, onenean, adabakia besterik ez da). Epe laburreko tiraniatik askatu beharra dago.

Eta kapital irabaziaz ere luze hitz egin behar da, eta horrekin batera industria-mozkinaz. (Bigarrena lan-indarrekin adostutako akordio estrategiko baten emaitza da; lehena, inolako lanik gabe irabazitako 'mozkin' berezia da.) Batez ere kapital irabaziak dira zergatu behar direnak, zorrozki gainera. Baita monopolioen irabaziak eta lurretatiko errentak ere. Zergak progresiboak izan behar dira, kapital industrialia eta lan-indarraren soldatak babestuz.

Gobernuaren aurkako filosofiak merkatuak desarautzea ahalbidetu du nonahi. Finantza-inbertsiogileen helburua epe laburrekoa izanik, finantza-sektoreak gobernuaren ordeztu du, plangintzagile ekonomiko gisa. Rol hori kreditu-sormenaz daukan monopoliotik heldu zaio, kreditu-sormena baliabide-esleitzerako giltza baita.

Banku-kreditua libre sortzen da. Gobernuak gauza bera egin lezake. Zein da erremedioa gaurko depresio ekonomikorako?

Irtenbidea soilik zor askoz gutxiagoko ekonomia mota berri batean egon daiteke. Kontua hau da: nola igaro erabat zorpeturik dauden gaur egungo ekonomietatik zorrik gabeko ekonomia mota batera? Azken finean, nola sor daiteke zorrik gabeko ekonomia mota bat? Hori da eztabaida, eta ez aspaldiko 'erremedioak' martxan jarri nahi izatea.

XXI. mendean bizi gara, eta arazo berriek irtenbide berriak behar dituzte: zorrik gabeko *versus* zorpetutako ekonomia. Horixe da oraingo finantza-gerlan erabakiko dena.

Gerla horretan, hona hemen puntu garrantzitsu bat: finantza-arazo modura, zorra ez da kitatuko harik eta zerga-sistema berregituratzeko arazo fiskala konpondu arte, zeren zorraren arazoa ezin baita konpondu zor handiago baten bidez.

2. Zorrik gabeko ekonomia baterantz

Funtziona ote dezake ekonomia moderno batek zorrik gabe? Litekeena ote ekonomia batek funtzionatzea, baldin eta zorren bidez gobernuak defizitak finantzatzeko aukerarik ez badu?

2008. urteko azken hilabeteetan zehar, ia egunero, esan zaigu ekonomia ezin dela martxan jarri, ezin dela depresio ekonomikoa alboratu, baldin eta ez badira bankuak aritzen berriz ere maileguak luzatzeko. Eta, jakina denez, maileguak luzatzeak esan nahi du jendea, konpainiak eta gobernu-erakundek are zor gehiagotan sartuko direla.

Oraintsu arte, ekonomiaren helburuak hauexek izan dira: (1) bazka librea lortzea; (2) gobernuaren alboratzea, zergak ez ordaintzeko; eta (3) zergak lan-indarrean eta kapital industrialean jartzea.

Gaurko fikzioa ondokoa da: uste izatea ekonomia 'errealak' ez duela funtzionatuko ez bada finantza-sektorea bere galeretatik aterako. Zorramena da errealitate ekonomikoa zor deflazioan sartzea, hartzekodunei diru-laguntza luzatuz, beraien konputarizatutako fikziozko balantze-orriak errealitate ekonomikoko baten ispiluak balira bezala.

Zor osoa da ekonomia itotzen duena. Izan ere, aktiboen merkatuan azaltzen da inflazioa nonahi, hots, akzio, bono eta higiezin errealeko prezioetan. Ondorioz, zor ordainketak errenta ondasunetan eta zerbitzuetan gastatuak izatetik desbideratuta daudenez, deflazioa azaltzen da edonon. Zor zerbitzua zurituz gero, ondasun eta zerbitzuetarako merkatua itoko da, langabezia hedatuz.

Diruaren estatu-teoriaren arabera, diruari Estatuak (hots, gobernuak) ematen dio balioa; eta horretarako, diru hori zerga-ordaintzeko onartua izan behar da. Diruaren balioa zergapetzeari berari dagokio. Hortaz, zor arazoa ez da ebatziko harik eta arazo fiskala konpondu arte, hots, zerga sistema berri bat martxan jarri arte.

Finantza-arazoa eta arazo fiskala erabat lotuta daude. Beraz, zor osoaren arazoa, azken finean, arlo politikoan ebatziko da, zerga progresiboak martxan jarritz, bazka librea zergapetuz, gobernuak bere eginkizunari eutsiz (zergapetzeko eta dirua jaulkitzeko), eta lan-indarra eta kapitala industrialia zergapetzetik askatuz.

Inongo ekonomia ezin daiteke haz interes konposatuen bidez⁵, zorra hazi den moduan. Hortaz, kreditu-inflazioak -hau da, zor arazoari irtenbidea emateko are zor gehiago sortzea-, berez, ez du gaurko problema konponduko. Irtenbidea esfera politikoan gertatuko da, inon gertatzekotan. Ez dago biderik zor osoa ordaintzerik. Dagoen irtenbide bakarra, zorrak deuseztatzea da. Hortaz, zorraren deuseztapenaz hitz egin beharra dago.

Bistan dagoenez, egunero zorrak 'barkatzen' dira. Gobernuak hainbat bankuri opariak (diru-laguntzak) luzatu dizkiete beraiek egindako zabor-kredituak zurrizteko. (Opari hori ez die egin langileei, ezta kapital industrialari edo eta, hipotekak direla eta, zorpean dagoen hiritar gehiengoari ere.)

Azken hamarkadan zor globala esponentzialki hazi denean, *rentier* klasea piramide ekonomikoaren bertzean kontzentratu da, klase horrek aberastasunaren zatia (errenta, interes, dibidendu, eta kapital irabaziak) handitu du, oligarkia berri bat osatuz. Baina gaur egungo finantza-demasiak, zerga osoak, desarauturiko gizarte batera edo zor-peoitza eraman gaitzake. Zor zama hain handia da ezen beraren kargaz ekonomia bera gainbehera egiten ari baita. Hortaz, modu batean zein bestean zenbait zor deuseztatuko dira. Kontua da ea deuseztapen hori finantza-sektorearen eta gainontzeko ekonomia artean dagoen finantza-polarizazioaren jarraipena izango den ala deuseztapen horrek *rentier*-ekin bukatuko duen.

Ekonomialari klasikoek nahi zuten *rentier* klasea alboratzea, gobernuak *rentier* publikoa izan zedin. Egun, hori lortzea arazoa ekonomikoa baino gehiago, kontu politikoa da.

Nola kudeatu dezake herrialde batek finantza-arlo garbi bat, gaur egungo aurreztaileen nahiak eta helburuak kontuan izanda? Zorrik gabeko ekonomia bat aurrezkerik gabeko ekonomia da, zeren talde baten zorra beste talde baten aurrezkiak baita. *Rentier* klasetik ekonomia askatzea errazagoa da ekonomian nola funtzionatuko duen ikustea arazo politikoa dela ebaztea baino.

Zor batzuk desegiteak aurrezki batzuk deuseztatzea esan nahi du. Hori ez da batere erraza izango (kasu, AEBetan populazioaren %1-ek errentaren %70a eskuratzen du eta *rentier* horiek ez dira prest egongo beraien 'aurrezkiak' deuseztatzeko). Hortaz, zoritxarrez, oraindik badirudi ekonomia fikzioan murgilduko dela, kontabilitatean fikzioari eutsiz.

Hona hemen, dena den, fikzio horrekin bukatzeko, zenbait irizpide argi: (1) zorraren deuseztapena koordinatu behar da jabego publikoarekin, zeren finantza-politika eta politika fiskala sinbiotikoak baitira; (2) bankugintza lerro produktiboetara zuzendu behar da; (3) helburu nagusia ekonomia bera 'des-finantzialtzea' da, zeren zor-desegiteak 'ekitate negatiboa' baztertuko bailuke.

⁵ Ikus <http://home.ubalt.edu/ntsbarsh/Business-stat/otherapplets/CompoundCal.htm>.

Zorraren arazoa konpontzeko, zerga sistema berregituratu behar da, aktibo-prezioko inflazioarekin lotuta dagoen bazka librea zergapetzeko. Hortaz, etorkizun hurbilean arazo fiskala problema politiko nagusi bilakatuko da.

Gai izango ote gara politikoki zuzen aritzeko?

3. Finantza-politika eta politika fiskala

Nazioarte maila, honelako galdera egin daiteke: mugitzen al dira herrialdeak zeinek bere moneta propioa edukitzeko eta erabiltzeko? Une honetan ez da ikusten horrelako mugimendurik. Herrialdeak beren interesen alde aritu beharko lirateke. Baina, nahiz eta nazioarteko teoria diplomatikoan horixe izan azpimarraturiko premisa, praktikan oso gutxitan erabiltzen da.

Hona hemen bi fikziozko irtenbide:

(a) Mundu osorako moneta soil eta bakar bat jaulkitzea, banku zentral bakarra egonik (agian oraingo Nazioarteko Moneta-Fondoan oinarritua). Baina edozein moneta zergapetzeko ahalmenari dago lotuta, eta zergak parlamentu baten legeek eta arauak jarri behar dituzte martxan. Non dago mundu mailako legebiltzarra?

(b) Euroa, yena eta yuanaren kasuan dena dago konponduta, atzean badaudelako gobernuak eta parlamentuak.

Txinari dagokionez, eztabaidatzen hasi bide dira yuana moneta 'gogorra' bilakatzeko. Segur aski aldaketa politikoak behar izango lirateke Txinan helburu hori lortzeko, arlo ekonomikoan egon behar den eztabaida sakon eta argia ez aipatzearen. (Kasu, Txinak bono-merkatu bat jarri behako luke martxan, AEBekin eta Japoniarekin lehiatzeko.) Beste aldetik, zer egin Txinak eta Japoniak dauzkaten dolar kopuru erraldoiekin? Biok galdu egingo dute, AEBetako moneta-politikari lotuta daudelako, dolarren bidez edo AEBetako Altxor Publikoko bonoen bitartez.

Europar ez dago bono-merkatuak. Badaude alemaniar bonoak eurotan eta frantziar bonoak eurotan; baina ez dago zentralizaturik egongo litzatekeen europar bono-merkatuak. Europa oso fragmentaturik dago estatu desberdinetan. Gainera euroa gaizki jarri zen martxan, hasiera-hasieratik.

Euroari dagokionez, eta Hudson-en hitzetan⁶, zer egin Europaren ideologia deuseztatzaile eta neoliberalarekin?

Neoliberalak blokeatu dituzte europar herrialdeak, berorien aurrekontu defizita Barne Produktu Gordinaren %3tik ez altxatzeko. Modu horretan AEBek egin zutena alboratu da, alegia, Altxor Publikoko zor nahikoa sortzea, AEBek dauzkaten balantza-defizitak absorbitzeko. Zer dela-eta europarrok ez ditugu ordainketa-balantza, zerga-politika eta balantze-orriko erlazioak ikusi nahi? Noizbait horietaz guztietaz eztabaidatzeko tenorea helduko zaigu. Noiz, baina?

Finantza-sistema globalean AEBetako diplomaziak beti lehenetsi ditu bere interes nazionalak, beste edozein herrialdetan gertatzen ez dena. Asimetria hori Bigarren Mundu Gerlaz gerostikoa da⁷.

Beste aldetik, edozein herrialdetan zor arazoa ez da ebartziko harik eta arazo fiskala konpondu arte, hots, zerga sistema berri eta egoki bat martxan jarri arte.

⁶ Ikus Michael Hudson-en *A Tax Program for U.S. Economic Recovery* (2009).

⁷ Ikus Michael Hudson (1972/2002) *Super Imperialism*.

Izan ere, diruaren estatu-teoria oso argia da. Teoria horren arabera, diruaren balioa zergapetzeko ahalmenari dagokio. (Gobernuak zergak baino diru kopuru handiagoa jaulkitzen baldin badu, prezioak areagotuko lirateke, inflazioa sortuz.)

Euroak ez dauka zergapetzeko ahalmenik, euroaren atzean ez baitago europar herrialdeen gainean zergapetzeko autoritaterik daukan europar parlamenturik. (AEBek badaukate zergapetzeko ahalmen hori, eta, hortaz, badaukate benetako moneta: dolarra.)

Dena den, edozein politika fiskal erabilia ere, herrialde batzuek gehiago galduko lukete beste batzuek baino. Ez dago irtenbide globalik, moneta globala ez dagoelako. Hala ere, moneta global eta bakarra egongo balitz ere, ekonomia ez da baloi moduko bat, zeina handiago ala txikiago bilaka baitaiteke zorra puztuz, inflazioa areagotuz ala deflazioa bultzatuz. Mundu mailan ez dago irtenbide globala, beti egongo dira distortsioak: zenbait gunetan moneta ez da benetakoa (Europar) ala haien superabitak erabiliak izan dira atzeritar moneta (dolarra) edo AEBetako Altxor Publikoko bonoak erosteko (Txina eta Japoniaren kasuetan).

Hortaz, distortsioak egongo dira nonahi. Distortsio handiak maila ekonomikoan (gune ekonomikoak ez baitira homogeneousak) eta oztopo gogorak maila politikoan (zerga sistema progresibo eta egoki bat abian jartzeko orduan).

Hala ere, aurreko atalean aipatu den bezala, badaude zenbait irizpide argi. Etorkizuna irekita dago. Lot galkizkion eginkizun politikoari.

4. Irtenbidea ala beste burbuila bat puztea?

Gaur egungo politika ekonomikoak segituz gero, finantza-sistemak banku erraldoi batzuk kartel batean kontzentratuko ditu, ekonomiaren plangintzagile zentral gisa eta baliabideen esleitzaille modura aritzeko. AEBetako gobernuak banku horiei jadanik 9×10^9 dolar eman dizkie eta orain dela gutxi beste 2×10^9 (eta oparien emate hori ez da bukatu)⁸.

Jakina denez, merkataritza-bankuek beren kreditu-sortzeko ahalmena erabili dute ez ondasun eta zerbitzuen produkzioa hedatzeko, baizik eta higiezin errealetarako prezioak, akzioak, bonoak eta beste aktibo batzuk puzteko.

Higiezin errealeko burbuilak ez ziren baztertezinak, ezta ekonomikoki beharrezkoak ere. Bankuek eskuraturiko eta erabat desaraututako ahalmen politikoak **burbuilak nahita** jarri zituen martxan, Wall Street-ek merkatuak auto-erregulatzaileak izan daitezkeeneko fikzioa zabalduz. (Greenspan-en denboran, baita geroago ere.)

Horrela, merkatu libreen mitoak gobernuak plangintzatik eta zergapetze-ahalmenetik alboratu zuen, baliabideen esleipena eta superabit ekonomikoa bankariei utziz, hau da, demokrazian barik oligarkian arituz.

Oraingo hitz potoloa **erreskatea** da. Baina, norentzat da erreskatea? Programa bera diseinatu zuen jendearentzat, hots, banku-lobbyarentzat. Zertarako erreskatatu? Burbuila-ekonomia berria sortzeko, ekonomia 'erreal' zorpetuz.

AEBetan Erreserba Federalak esaten du 'likidezia' hornitzen duela soilik "hoztutako merkatuetarako". Baina arazoa ez da likidezia, solbentzia baizik, ekonomialari askotxok azpimarratu duten bezala.

⁸ Ikus <http://www.counterpunch.org/hudson02122009.html>.

Bankuek Altxor Publikotik jasotako dirua erabiliko dute, beren zabor-hipoteken kontra, 'maileguak hartuz'. Orain bonoak garantizatuak egongo dira⁹. (Hauxe da alde 'publikoa', alegia, arriskua 'sozializatzea')

Badirudi gaur egungo politika ekonomiko 'egokiak' egoera are txarrago bilakatuko dutenak direla. Hots, are gobernu-diru gehiago luzatzea ondoko esperantzarekin: bankuek kreditu/zor gehiago kreatuko dute etxe-prezioak altzarazteko; kreditu/zor berriek burbuila ekonomia berri bat puzteko.

Wall Street-entzat, 'merkatu libreak' hauxe esan nahi du: mailegatze harrapariak arautzetik aske egotea; aberatsak ez zergapetzea; zergapetzearen zama lan-indarrean jartzea; eta ekonomia errealearen inguruan sektore finantzarioa biltzea, superabitak bereganatzeko.

Izan ere, AEBetan gaur egun plangintza ekonomikoa Wall Street-en esku dago. Hala ere, horren kontra, estatu sendo bat behar da *rentier* finantzarioen eta higiezin errealeko *rentier*-en boterea kontrolatzeko.

Hudson-ek aldarrikatzen duen moduan, irtenbidea zorrak kitatzetik igarotzen da. Bien bitartean, zor-deflazioak ekonomia are gehiago areagotuko du. Aktiboak aberatsenen eskuetara transferituak izango dira, sektore finantzarioaren bidez.

Edozein finantza-politika, azkenean, politika fiskalean oinarritzen da, hots, zergatze politikoan. Izan ere, Altxor Publikoko diruari balio ematen diona zergak areagotzeko ahalmena da. Zerga sistema da giltza.

Oraintsu arte, 'sistema' Greespan-ek bultzaturiko burbuila-ekonomia izan da. Irtenbidea ote da are zor gehiago sortzea jadanik zorpean dagoen ekonomiarako? Aipatu bezala, AEBetan orain zor-burbuilako ekonomia erreskatatu nahi dute, ez produkzio eta kontsumorako ekonomia erreala.

Kontua da ez dela posible higiezin errealean beste zor are handiagoan sartzea. Inongo kapital berriko kopuruk ezin die bankuei induzitu kreditua hornitzeko: jadanik gain hipotekatutako edo eta gain zergapeturiko jendeari edo korporazioei bankuek ez dizkie kredituak luzatuko.

Hudson-ek dioenez¹⁰, alternatiba orain dela mende bat eta erdi plazaratu zuten ekonomialari klasikoek: Adam Smith, David Ricardo, John Stuart Mill, eta batez ere Karl Marx. Ekonomialari horiek komunean zeukatena hauxe zen: interesak eta errentak estraktiboak zirela ikustea, ez produktiboak.

Ekonomia politiko klasikoak (eta ondoko ekonomia progresistak) lurra nazionalizatzea nahi zuen (edo gutxienez haren errenta erabat zergapetzea, oinarri fiskal gisa). Halaber, gobernuak beren kreditua sor zezan nahi zuten, ez zuten utzi nahi eginkizun hori elite aberatsei, beroriek kreditu-sormena banku monopolioaren esku uzteko.

Kontuan izango ote dugu ekonomialari erraldoi haiek plazaratu zutena?

5. Bankuen nazionalizazioa eta Orwell-en hizkera bikoitza

2007an, burbuila ekonomiaren aita izan den Alan Greespan-en zenbait adierazpen: merkatu librea, segurtasun sozialaren pribatizazioa, sub-prime-ko merkatua ezabatzea akatsa dela, sistema

⁹ Ikus <http://www.counterpunch.org/hudson02172009.html>.

¹⁰ Ikus <http://www.counterpunch.org/hudson02172009.html>.

kapitalistak azken urteetan aberastasun ekonomikoa sortu duela munduan zehar eta abar goraiatu zituen¹¹.

2008an, Greenspan-ek *mea culpa* aipatu zuen¹².

2009an, oraintsu, Greenspan bera zenbait bankuren nazionalizazioaren alde azaldu da¹³. Harritzekoa.

Denetarik entzun eta irakurri dugu azken sei hilabete hauetan: bankuen nazionalizazioa, aberatsentzako sozialismoa, ... Orwell-ek salatutako *double talk* eta *double thinking* aurrean gaudela dirudi.

Zer dela eta Wall Street-entzat merkatu libreko lobbysta hutsa izan den Alan Greenspan-ek bat batean AEBetako bankurik handienak eta boteretsuenak nazionalizatu bahi ditu, "*gutxienez denbora tarte batez*"?

Wall Street-ek, azken finean, gobernu-boterea mobilizatu du, banku horien pribilegio bereziak babesteko (batez ere diru-opariak banku horiei luzatzeko). Ekonomia osoa azpitik jan eta gero, orain hizkera bera, aspaldiko kontzeptuak desitxuratu nahi ditu Wall Street-ek: 'merkatu librea', 'nazionalizazioa', 'sozialismoa' eta antzeko hitz potoloak Orwell-en hizkera bikoitzean sartu ditu.

Kasurako, zer esan nahi du 'merkatu libreak'? Merkatu aske bat monopolioen boteretik, negozio izurretik, interes ezkutuentzako barneko akordio politikotik eta pribilegio berezitik? Ala **harrapari**entzako merkatu bat, biktimak ustiatzeko arautze eta erregulazio publikorik gabe? Alegia, zeinentzat ote merkatu librea?

Ekonomia krisian sartu dutenek berek Altxor Publikoko diru laguntza erabiltzen dute, AEBetako historian alokairuak eta bonorik handienak bereganatzeko.

Demagun beste kasu bat, 'bankuen nazionalizazioa'. Mende luze batean nazionalizazioak haxe esan nahi zuen: monopolioak edo beste sektore batzuk gobernuak bere gain hartzea, kontrol publikoa izatea, beraien helburu eta interes publikoan jarriz, ez helburu pribatu berezietan.

Baina neoliberalak 'nazionalizazio' hitza erabiltzen dutenean, sektore haiei diru laguntza ematea esan nahi dute, finantza-helburuentzako gobernuaren diru-laguntza. Bankuen nazionalizazioa zein sozialismoa bera eztabaida politiko eta ekonomikoaren trabestiak dira. Are okerrago, gai politiko eta ekonomikoetan, pentsamenduaren oinarriko gramatika, hiztegia bera aldatu dituzte neoliberalak.

Hudson-ek dioenez¹⁴, gaur egungo zibilizazioen talka ez da Ekialdearekiko talka; gure iraganarekiko talka da, ilustrazioarekin eta, berorren garapenarekin, hots, europar feudalismoaren aurka, ekonomia politiko klasikoko eta XX. mendearen hasierako AEBetako Aro Aurrerakoiko erreforma sozialean garatu zen garapenarekin. Izan ere, gaur egun ikusten duguna engainatzeko propaganda hutsa da, errealitate ekonomikotik atentzioa desbideratzeko, jabegoa eta helburu finantzarioak bultzatzeko diseinaturiko propaganda.

¹¹ Ikus http://www.democracynow.org/2007/9/24/alan_greenSPAN_vs_naomi_klein_on.

¹² Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/fikziozko-ekonomia>.

¹³ Ikus http://www.ft.com/cms/s/0/e310cbf6-fd4e-11dd-a103-000077b07658.html?nclick_check=1.

¹⁴ Ikus <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=12418>.

‘Gaietik’ datorren sozialismoari buruzko edozein ideia edo/eta ‘arriskuak sozialtzea’ oligarkia berriaren mezuak besterik ez dira, edo, beste hitzetan esanda, gaietiko estatismo kleptokratikoarenak.

Benetako nazionalizazioa gertatzen da gobernuak interes eta helburu publikoen alde aritzen direnean; jabego pribatua gobernuek beren gain hartzen dutenean. (Kasurako, XIX. mendeko programan, lurra nazionaltzeak esan nahi zuen lurra eta beraren errentak arlo publikoan jartzea, Marx lekuko.)

Hortaz, gaur egungo bankuen nazionaltzeak esan nahiko luke nazioaren kreditu-beharrak gobernuak hornituko lituzkeela. Horrela, Altxor Publikoak aparteko eginkizuna izango luke, merkataritza-bankuen kredituak ordezkatzuz. Kreditu hori, arlo ekonomikoan eta sozialean, helburu produktiboetarako mailegatua izango litzateke, ez soilik jadanik existitzen diren aktiboen prezioak puzteko, negozioak eta familiak zorpetuz (merkataritza-bankuek orain arte egin duten moduan).

Ekonomialari klasikoen (Adam Smith, John Stuart Mill, eta Karl Marx) merkatu librearen kontzepzioak ez dauka inongo zerikusirik egungo ekonomialari neoliberaletik daukatenarekin. Ekonomialari klasiko haien eta AEBetako Aro Progresiboko erreformen helburuak merkatu libreak eratzeko ahaleginak ziren, *rentier* eskaera extraktiboetatik askatzeko. Onartua zuten merkatu libreak gobernuen rola behar zuela, monopolioen prezioak alboratzeko, lur-errentatik eta zerga astunetik aske izateko, baita pribilegio bereziak suposatzen ziren beste zamak kentzeko ere.

Gaurko ‘merkatu libreak’, aldiz, gobernu-arautzerik eta kontrolik gabe esan nahi du, trust-en aurkako babesik gabe, baita iruzurren kontrako babesik gabe ere (Madoff, Eron, Citibank eta abarren kasuek argi erakusten duten bezala).

Giltza estatuaren (hots, gobernuaren) rola da. Aspaldian boterea, estatu-boterea, erabili zen feudalismotik zetozen jabego harraparietatik eta sistema finantzariotik merkatuak askatzeko. Merkatuak pribilegioetatik eta bazka libreetatik askatu behar ziren, jendeak soilik bere lan-indarrendandik eta enpresetatik lor ditzan errenta eta aberastasuna. Gobernuek beren zergatze-sistema eratu behar zuten, inongo oligarkia mota sor zedin.

Ezagutu den estatu-jabego osoaren (lehengo Sobietar Batasunekoa) versus neoliberalen ‘merkatu librea’ren (*Chicago boys*-ena) arteko eztabaidak leku utzi behar dio **ekonomia mistoari** buruzko debate berri eta sakonari.

Maila askoz konkretuago batean, hona hemen erabakitzeko gai batzuk: Independentek izan behar ote dira banku zentralak parlamentuetatik? Kontrolatu behar ote da banku-kreditua? Nola? ‘Nazionaldu’ edo/eta ‘sozialdu’ behar ote dira bankuak? Zein izango ote litzateke sozialdutako Altxor Publikoaren eginkizuna? Nola uztartu politika fiskala eta politika finantzarioa?

Oligarkia edo neo-feudalismoa versus ekonomia misto berria. Horra hor eztabaida, horra hor apustua.